

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

موضوع: آن الزوج یرث المال كله / میراث الأزواج.

بحث امروز ما درباره این است که هر کدام از زوجین منفرد باشد یعنی وارث دیگری نباشد و او تنها مانده باشد.

قبلاً گفتیم که زوجین با تمام طبقات ارث جمع می شوند منتهی الان بحث در این است که وارث دیگری وجود ندارد و فقط زوج یا زوجه باقی مانده که خب در این صورت مال اضافه خواهد آمد چون حد اکثر ارث زوج نصف و حد اکثر ارث زوجه ربع می باشد خلاصه بحث در این است که اگر زوج یا زوجه تنها مانده باشند بعد از گرفتن سهم خودش بقیه مال به چه کسی خواهد رسید؟.

صاحب جواهر در این رابطه فرموده: «(الثالثة : أن لا يكون هناك وارث أصلاً من مناسب ولا مناسب) عدا الامام عليه السلام (فالنصف للزوج والباقي یرد علیه) علی المشهور شهرة عظيمة كادت تكون إجماعاً ، بل عن الشيخين وجماعة دعواه علیه ، وهو الحجة مضافاً إلى المعبرة المستفیضة.».

در اینجا عامه قائلند که زوج یا زوجه سهم خود را می برند و اضافه متعلق به بیت المال می باشد ولی ما می گوئیم اگر زوجه تنها وارث باشد سهم خودش را می برد و بقیه متعلق به امام است و اگر زوج تنها وارث باشد علاوه بر سهمش بقیه را نیز به او می دهیم یعنی زوج تمام مال را می برد.

سید مرتضی در انتصار فرموده: «مسألة ۳۱۸: و مما انفردت به الإمامية: أن الزوج یرث المال كله إذا لم يكن

وارث سواه، فالنصف بالتسمية و النصف الآخر بالرد، و هو أحق بذلك من بیت المال.

و خالف باقي الفقهاء في ذلك، و ذهبوا كلهم إلى أن النصف له و النصف الآخر لبیت المال.

و الحجة لنا في ذلك: إجماع الطائفة علیه.

فإذا قيل: كيف یرد علی من لا قرابة له و لا نسب و إنما یرث بسبب؟ و إنما یرد علی ذوي الأرحام، و لو جاز أن یرد علی الزوج لجاز أن یرد على الزوجة حتى تورث جميع المال إذا لم يكن وارث سواها.

قلنا: الشرع ليس یؤخذ قیاساً، و إنما یتبع فيه الأدلة الشرعية، و ليس یمتنع أن یرد علی من لم يكن ذا رحم و قرابة إذا قام الدلیل علی ذلك.»^۱

شیخ طوسی در خلاف فرموده: «مسألة ۱۳۰: إذا خلفت المرأة زوجها، و لا وارث لها سواه، فالنصف له بالفرض، و الباقي يعطي إياه، و في الزوجة الربع لها بلا خلاف، و الباقي لأصحابنا فيه روایتان: إحداهما مثل الزوج یرد علیها، و الأخرى: الباقي لبیت المال. و خالف جميع الفقهاء في المسألتين معاً، و قالوا: الباقي لبیت المال.»^۲

خب واما روایات مربوط به این بحث در باب ۳ از ابواب میراث الأزواج وسائل الشیعة ذکر شده و عنوان باب این است: «باب ۳: ان الزوج إذا انفرد فله المال كله.».

خبر اول: «محمد بن الحسن باسناده عن الحسين بن سعيد، عن النضر بن سويد، عن عاصم بن حميد، عن محمد بن قيس، عن أبي جعفر عليه السلام في امرأة توفيت ولم يعلم لها أحد ولها زوج قال: الميراث لزوجها»^۳.

شیخ طبعه ۱۲ و حسین بن سعید طبقه ۶ می باشد و شیخ این خبر را از کتاب حسین بن سعید أخذ و نقل کرده و البته در آخر تهذیب واسطه ها را بیان کرده لذا

^۱ الانتصار، سید مرتضی، ص ۵۸۴، مسئله ۳۱۸.

^۲ الخلاف، شیخ طوسی، ج ۴، ص ۱۱۶، مسئله ۱۳۰، طبع جدید.

^۳ وسائل الشیعة، شیخ حر عاملی، ج ۱۷، ص ۵۱۱، ابواب میراث الأزواج، باب ۳، حدیث ۱، ط الإسلامیة.

میرسی چرا بینائی چشمت را از آنها نگرفته ای درحالی که ائمه علیهم السلام حتی می توانند مرده را زنده کنند، ابی بصیر گفت من راضیم ولی گوینده گفت نه بینائی چشمت را از امام بگیر، ابی بصیر خدمت حضرت صادق علیه السلام رسید و گفت مردم اینجور می گویند، حضرت فرمودند بیا جلو و دستی بر چشمش کشیدند و بینا شد، ابی بصیر گفت پدر شما هم یک وقتی دستی بر چشم من کشید و من بینا شدم، حضرت به او فرمودند می خواهی همینجور بینا باقی بمانی، ابی بصیر گفت نه می خواهم نابینا باقی بمانم زیرا تحمل و صبر من برای خدا بود، حضرت فرمودند بله شما یک جائی در بهشت داری که اگر بینا شوی دیگر آن جایگاه را نداری و خلاصه دوباره حضرت دستی بر چشم او کشید و دوباره نابینا شد، خب این ابی بصیر و مقام و جایگاهش می باشد و اخبار زیادی هم از او نقل شده و در اینجا نیز اخبار زیادی از او نقل شده و در خبری نقل شده که حضرت صحیفه فرائض را آوردند و ارائه کردند به ابی بصیر و در آن نوشته شده بود که اگر زوج تنها وارث باشد تمام مال به او می رسد و اگر زن تنها وارث باشد الباقی به امام علیه السلام می رسد و در هر صورت مال اضافه به بیت المال داده نمی شود، علیّیّ حال اخبار باب ۳ از ابواب میراث الأزواج را مطالعه بفرمائید تا مطلب روشن شود.

بقیه بحث بماند برای فردا إن شاء الله تعالی ...

والحمد لله رب العالمین و صلی الله علی

محمد و آله الطاهرین

با مراجعه به آنجا و همچنین به آخر جلد دوم جامع الرواة طرق و اسناد شیخ مشخص می شود و طریق شیخ طوسی به حسین بن سعید صحیح می باشد، شیخ طوسی باسناده عن حسین بن سعید عن نصر بن سويد عن عاصم بن حمید عن محمد بن قیس عن ابی جعفر علیه السلام.

در این باب ۹ خبر یعنی اخبار ۲ و ۳ و ۴ و ۵ و ۶ و ۱۰ و ۱۱ و ۱۲ و ۱۴ از ابی بصیر نقل شده، یکی از هنرهای آیت الله العظمی آقای بروجردی رحمة الله علیه این بود که اخبار متعدد از یک نفر در یک موضوع را به یک خبر بر می گرداند و می فرمود این راوی یک بار از امام معصوم علیه السلام پرسیده و جواب گرفته منتهی روات مختلفی آن را نقل کرده اند و دیگران فکر کرده اند که چند خبر مختلف می باشد و صاحب وسائل نیز ۹ خبر از ابی بصیر درباره یک موضوع نقل کرده و از این ۹ حدیث، اخبار ۳ و ۶ و ۱۰ و ۱۴ از امام صادق علیه السلام و اخبار ۴ و ۵ و ۱۱ و ۱۲ از امام باقر علیه السلام می باشد، ما چند ابوبصیر داریم و این ابی بصیر یحیی بن قاسم اسدی می باشد، در کتاب الجوامع الفقهیه یک کتابی تالیف سید ابوتراب خوانساری هست که در احوالات ابی بصیر می باشد و گفته شده که ما دو ابی بصیر داریم که مهم هستند؛ یکی یحیی بن قاسم اسدی و دیگری لیث بن بختری مرادی می باشد که ابی بصیر مطلق در واقع یحیی بن قاسم اسدی می باشد که تقریباً ۲۳۰۰ خبر دارد و البته نابینا بوده و خدمت امام باقر و امام صادق علیهما السلام می رسیده و بسیار خوش ذوق بوده و اخبار زیادی را حفظ بوده، مردم به او می گفتند تو این همه خدمت امام باقر و امام صادق علیهما السلام